

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของคน ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ทรงกล่าวว่า “นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศของเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือ ทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์ และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อระคับระคองหนุนนำความเก่ง ให้เป็นไปในทางที่อำนวยผลเป็นประโยชน์อันพึงประสงค์” (กรมวิชาการ, 2541 : คำนำ) การศึกษาจึงนับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิต การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ (กองวิจัยทางการศึกษา, กรมวิชาการ, 2542 : 9) การสร้างคนให้มีความคิด รักในการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีหลักในการตัดสินใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำงานได้และทำงานร่วมกับคนอื่นเป็น รวมทั้งมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะช่วยให้บุคคลนั้นสามารถแสวงหาความรู้ได้เองโดยไม่สิ้นสุด ดังนั้นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือที่มีมาตรฐานและเหมาะสมในการวัดเพื่อประเมินศักยภาพหรือความสามารถของผู้เรียน (กองวิจัยทางการศึกษา, กรมวิชาการ, 2542 : 9) การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ในระดับสูงๆ ขึ้นไป การพัฒนาคุณภาพของคนในชาติ ต้องเริ่มด้วยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นสำคัญ เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาศักยภาพของคน ถ้าคนได้รับการศึกษาอบรมดีมาแต่ต้น ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชุมชนสังคมและชาติบ้านเมือง การศึกษาในระดับประถมศึกษาจึงมีความสำคัญมากและเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐ

จะต้องจัดให้มีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). 2545 : 7)

การศึกษาระดับประถมศึกษานั้น รัฐได้กำหนดให้เป็นการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งหมายถึง การศึกษาที่บังคับให้เด็กทุกคนต้องเรียนอยู่ในโรงเรียน จนกว่าจะพ้นเกณฑ์บังคับตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติสิทธิของประชาชนในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยที่รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายใดๆ จึงนับว่าการศึกษาระดับประถมศึกษามีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการจัดการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังที่ ชารี มณีศรี (2538 : 19) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามอย่างหนึ่งในหลายๆ อย่าง ที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งยวดต่อการพัฒนาคุณภาพของคน และงาน รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งภารกิจหลักในการนิเทศการศึกษาเพื่อการพัฒนา คุณภาพดังกล่าวเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ที่จะต้องช่วยเหลือ แนะนำครู ทั้งนี้เพราะปัจจุบัน ประเทศไทยมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านความก้าวหน้าทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในวิชาความรู้ แต่ครูต้องมีการกิจประจำด้านการสอน ทำให้ไม่มี เวลาที่จะศึกษาได้ทันกับความเปลี่ยนแปลง ศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญเฉพาะในด้าน การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเป็นผู้ที่มีโอกาสได้รับรู้ในการเปลี่ยนแปลงของ วิทยาการใหม่ๆ จึงเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยการ นำความรู้ที่ได้รับไปชี้แนะหรือแนะนำครูซึ่งได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนให้ได้รับความรู้ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นการศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศก็จะได้รับการ พัฒนาให้สูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 7-13)

การที่จะทำให้ครูมีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ และสามารถจัดการศึกษาหรือการเรียน การสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ต้องอาศัยกระบวนการนิเทศการศึกษา (สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 45) ทั้งนี้เพราะการนิเทศการศึกษาเป็น กระบวนการสำคัญที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบังเกิดผลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ช่วยให้ครูหรือผู้ร่วมงานที่เกี่ยวข้องกับการจัด การศึกษาได้มีการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่ กำหนด ช่วยให้ครูได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการเรียนการสอน ทั้งยัง สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงได้ด้วยดี ผลจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามแผนพัฒนา

การศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้บันทึกไว้ว่า การจัดการศึกษาของประเทศไทยระยะที่ผ่านมาต่อเนื่องจนถึงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 – 2539) ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายในเชิงปริมาณ แต่ยังมีปัญหาในด้านความเสมอภาคของกอบการให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ส่วนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนประสิทธิภาพการศึกษานั้น ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการในกระบวนการพัฒนา “คน” ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงในด้านต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 27) ข้อเสนอตั้งกล่าวชี้ให้เห็นว่า คุณภาพการศึกษาของไทยยังไม่เป็นไปตามความต้องการของสังคมจำเป็นต้องเร่งพัฒนาการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการพัฒนาครู เพื่อให้มีศักยภาพเพียงพอในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับผลการดำเนินงานประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ จากรายงานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2544 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ (2544 : 11– 25) ที่รวบรวมโดยฝ่ายแผนงานและงบประมาณ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาการประถมศึกษา ปี 2545 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพของนักเรียนตามหลักสูตร ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ ในปีการศึกษา 2543 มีเปอร์เซ็นต์ของนักเรียนต่อผลการเรียนคะแนนในระดับ 0 1 และ 2 ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 41.01 มีอัตราการซ้ำชั้นถึงร้อยละ 3.48 ซึ่งนับว่าอยู่ในเกณฑ์สูง ทั้งนี้เป็นผลมาจากสาเหตุหลายประการ ที่สำคัญการนิเทศภายในขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้บริหารขาดความสนใจ ขาดทักษะ ขาดเทคนิคในการนิเทศ ครูผู้สอนมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องต่อการนิเทศ รวมทั้งการปฏิบัติการนิเทศไม่เป็นไปตามขั้นตอนกระบวนการของการนิเทศ จากข้อสรุปปัญหาดังกล่าวข้างต้น ได้ส่งผลกระทบต่อสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ และโรงเรียนในสังกัดซึ่งเป็นหน่วยงานที่จะต้องปฏิบัติตามนโยบายและคิดค้นหาแนวทางเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งกิจกรรมการนิเทศงานวิชาการ เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ได้ จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาสมุทรปราการ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารงานของโรงเรียน ประกอบยังไม่มีการศึกษาในเรื่องดังกล่าวในจังหวัดสมุทรปราการ ดังนั้นผู้วิจัยครั้งนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนประถมศึกษาและหน่วยงานที่รับผิดชอบ อันส่งผลถึงการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นได้ในที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการกรณิเทศงานวิชาการของโรงเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสมุทรปราการ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาการกรณิเทศงานวิชาการในโรงเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสมุทรปราการระหว่างความคิดเห็นของข้าราชการครู ที่มีเพศต่างกัน มีประสบการณ์ต่างกัน และครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน

1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางการกรณิเทศงานวิชาการของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสมุทรปราการ

1.3 ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารการกรณิเทศงานวิชาการของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตของเนื้อหา ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหาการกรณิเทศงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ประจำปีการศึกษา 2545 ใน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน 4) การวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอน

1.4.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 146 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 2,776 คน

1.4.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 349 คน ตามขนาดกลุ่มตัวอย่างของศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุขโข (2537 : 105) และได้กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียน

1.4.4 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1) ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย สถานภาพของข้าราชการครู ดังนี้

(1) เพศ

ก. เพศชาย

ข. เพศหญิง

(2) ประสบการณ์

ก. ผู้มีประสบการณ์น้อย

ข. ผู้มีประสบการณ์มาก

(3) ขนาดโรงเรียน

ก. โรงเรียนขนาดเล็ก

ข. โรงเรียนขนาดกลาง

ค. โรงเรียนขนาดใหญ่

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการนิเทศงานวิชาการของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสมุทรปราการ 4 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

(2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

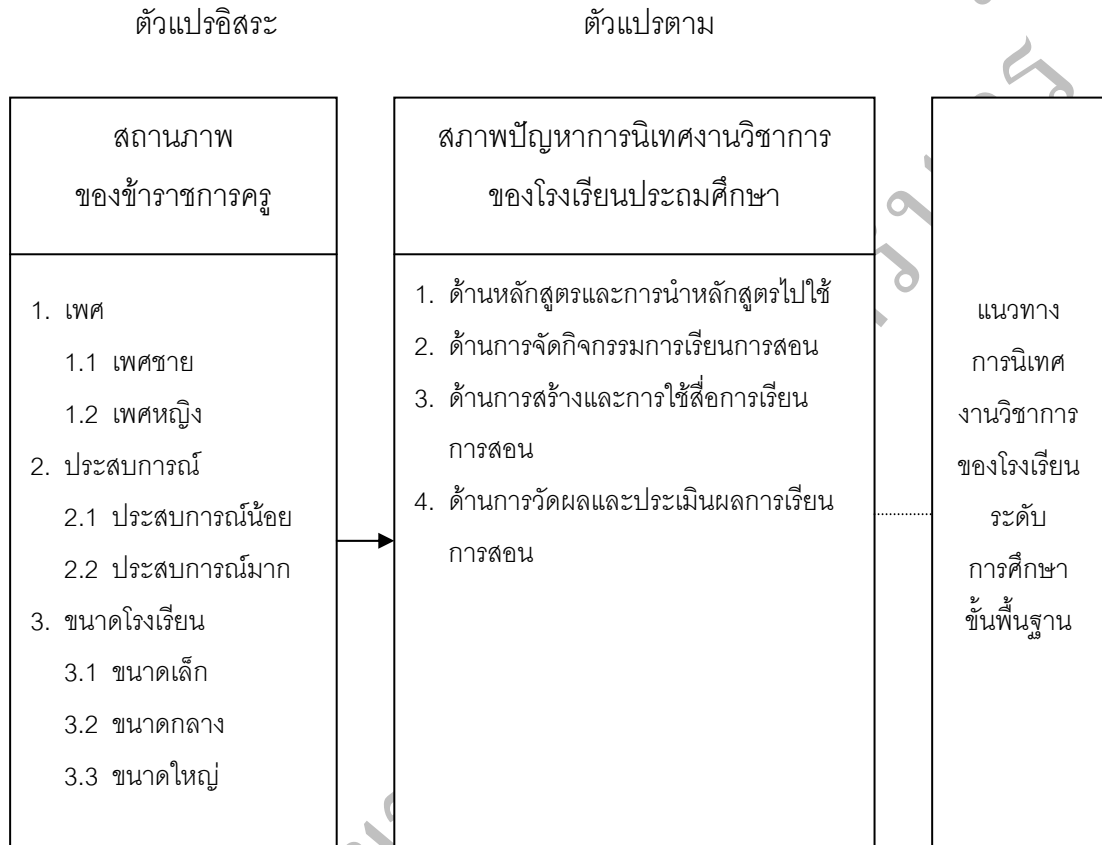
(3) ด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน

(4) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน และ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล

การเรียนการสอน โดยศึกษากับข้าราชการครู ซึ่งจำแนกสถานภาพตามเพศ ประสบการณ์ และขนาดโรงเรียนที่ข้าราชการครูปฏิบัติงานเป็นตัวแปรในการศึกษา ดังกรอบความคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

1.6 สมมติฐานการวิจัย

1.6.1 สภาพปัญหาการนิเทศงานวิชาการของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสมุทรปราการ ระหว่างข้าราชการครูเพศชายกับเพศหญิงแตกต่างกัน

1.6.2 สภาพปัญหาการนิเทศงานวิชาการของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสมุทรปราการ ระหว่างข้าราชการครูที่มีประสบการณ์มากกับข้าราชการครูที่มีประสบการณ์น้อยแตกต่างกัน

1.6.3 สภาพปัญหาการนิเทศงานวิชาการของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสมุทรปราการ ระหว่างข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน แตกต่างกัน

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 ปัญหาการนิเทศงานวิชาการ หมายถึง อุปสรรคปัญหาซึ่งเกี่ยวข้องกับ ปัญหาที่ครูต้องการได้รับการนิเทศการสอนจากผู้บริหารที่มีหน้าที่นิเทศการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดผลดี ได้จากกระบวนการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนในด้านต่อไปนี้ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง อุปสรรคปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา ทำความเข้าใจหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร ตลอดจนการเตรียมการดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียน

1.7.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง อุปสรรคในการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยครูต้องจัดประสบการณ์ที่จะทำให้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่ต้องการ มีการวางแผนการเรียนการสอน การเตรียมจุดประสงค์ เนื้อหา รายวิชา เทคนิค วิธีสอน สื่อการสอน ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล

1.7.3 ด้านการสร้างและการใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง การกระทำที่ได้มา การใช้การเก็บบำรุงรักษา การปรับปรุง การให้บริการสื่อการเรียนการสอน และการซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอน

1.7.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง การวัดผลประเมินผล เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อตัดสินผลการเรียน

1.7.5 แนวทางนิเทศงานวิชาการ หมายถึง วิธีการที่ใช้แก้ปัญหาการนิเทศงานวิชาการ ให้บรรลุผลสำเร็จ

1.7.6 ข้าราชการครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ประจำปีการศึกษา 2545 ซึ่งในวิจัยนี้จำแนกสถานภาพของข้าราชการครูกับตัวแปรเพื่อใช้ศึกษา

1.7.7 ประสบการณ์ในการสอน หมายถึง ระยะเวลาของข้าราชการครูที่ได้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาตั้งแต่บรรจุแต่งตั้งจนถึงปัจจุบัน สำหรับงานวิจัยครั้งนี้จำแนกประสบการณ์ของข้าราชการครูโดยใช้ระยะเวลาเฉลี่ยของข้าราชการครูกลุ่มตัวอย่างมาหาค่าเฉลี่ยได้ค่าเฉลี่ย

20 ปี โดยกำหนดว่า ผู้มีประสบการณ์น้อยคือ มีอายุราชการต่ำกว่า 20 ปี ผู้มีประสบการณ์มากคือ มีอายุราชการมากกว่า 20 ปี

1.7.8 ขนาดโรงเรียน หมายถึง สถานที่ปฏิบัติงานของข้าราชการครูกลุ่มตัวอย่างซึ่งในวิจัยนี้ จำแนกขนาดโรงเรียนตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ขนาดโรงเรียนดังนี้

- 1) ขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 300 คน
- 2) ขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301-900 คน
- 3) ขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 901 คนขึ้นไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี